

Slovenski dom

Štev. 114

V Ljubljani, v četrtek, 20. maja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1089

Trije veliki parniki zadeti

**Torpedna letala napadla ladijski
sprevod — 10.000 tonski parnik
verjetno potopljen — 27 letal
sestreljenih**

Vojno poročilo št. 1089:

Ladijski sprevoz, ki je plul vzdolž alžirske obale, so napadla naša torpedna letala, ki so zadela tri parnike velike tonaže. Enega izmed teh parnikov, ki ima 10.000 ton, je smatrali za potopljenega.

Oddelki sovražnih letal so obstreljevali s strojnimi nekaterimi kraji v Kalabriji. Bombardirali so Porto Empedocle, Trapani in otok Pantellerio. Prizadeta škoda je manjše važnosti. Žrtve še niso javljene.

Med temi napadi je sovražnik izgubil po prizadevanju lovcev in obrambnega topništva 27 letal, 4 v Porto Empedocle, 14 severozahodno od Trapanija in 9 nad Pantellerio.

Majhna gospodarska škoda zaradi podrtih dolinskih zapor v Nemčiji

Berlin, 20. maja. Glede učinka letalskega napada angleških letal na dve nemški dolinski zapori izjavljajo na pristojnem mestu, da je napad povzročil občutne izgube med prebivalstvom, dočim je škoda na gospodarsko-vojaških ciljih lahka in jo bo mogoče deloma popraviti v kratkem času. Razen tega pravijo, da tvorijo električne centrale, ki so dobivale pogonsko silo iz obeh zapor, le del vse nemške električne mreže in da sta imeli ti dve centrali predvsem nalogo pokrivati potrebo po električnem toku le v primeru največje potrebe. Zato pa bo sijajen sistem medsebojne povezanosti nemških električnih central lahko brez težav nadomestil pomanjkanje energije, do česar je prišlo zaradi uničenja obeh zapor.

Sovjetski napadi ob Kubanu in pri Izjumu krvavo odbiti

**Samo na enem odseku so izgubili 15 oklepnikov — Na raznih krajih je
bilo včeraj sestreljenih 25 bombnikov — Nov letalski napad na London**

Hitlerjev glavni stan, 20. maja. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem odseku kubanskega mostišča in na prostoru pri Izjumu so sovjetske čete z oklepniki in podporo bojnih letalcev po močni topniški pripravi napadli nemške postojanke. Bili so v protisunkni vrzeli nazaj. Pri tem so Sovjeti izgubili samo na odseku ene divizije ob kubanskem mostišču 15 oklepnikov.

Poglavnik slavi zasluge Italije za ustanovitev svobodne Hrvatske

Zagreb, 20. maja. s. Ob priliki druge obletnice podpisa rimskih pogodb je Poglavnik v vladni palači sprejel zastopstvo fašistične Italije, v katerem so bili poslanik Casertano z vsem poslaniškim osebjem, general Re z vsem vojaškim odposlanstvom, nar. sv. Balastra s spremstvom in člani skupine stranke. Od hrvatske strani so bili zraven člani vlade, ustaški voditelji, visoki državni uradniki, zastopniki vojske, župan in glavni ravnatelj propagande. Italijanski poslanik je naslovil na Poglavnika ognjevit pozdrav in izrekel želje fašistične Italije, da bi se utrdila volja do sodelovanja ter prijateljstva med Hrvatsko in rimskim imperijem. Potem je poudaril, da je Poglavnik hotel državo povzdigniti v monarhijo, sklicujoč se na tisočletno vojaško izročilo Hrvatske, nakar je zatrdil, da je Italija že pokazala in tudi danes kaže s svojim sodelovanjem na vseh področjih, da jo globoko zanima življenje in razcvet Hrvatske. Prispevek v junastvu in krvi njenih sinov je zgovoren dokaz za to resnico. Poslanik je dejal, da je bodočnost Hrvatske tesno povezana z usodo Rima in pristavil, da fašistični imperij veruje v poslanstvo Hrvatske in zaradi tega bo to poslanstvo dobilo stvarno obličje možnega sožitja za ploden razvoj in za dobro sosednega območja kakor tudi italijanskega naroda. Končal je takole: Želje, ki jih vam, Poglavnik, izrekam v imenu Kralja in Cesarja, in kot zvest izvrševalec Ducejevih ukazov, so posvečene sreči vašega orožja, katero junastvo sodeluje v vojni za dosego gotove zmage osi, veljajo pa tudi vašemu nekdanjemu tvornemu in neumornemu delu za boljše usodo Hrvatov in za utrditev ustaškega režima. Kroma vaših starih kraljev, ki jo bo nosil svojjski princ, je veren simbol hrvatske državnosti in moči, ki si jo je vaš narod vnovič pridobil pod vašo zmagovito zastavo.

V odgovoru se je Poglavnik najprej zahvalil za besede, ki so prišle iz italijanskega srca in so izraz čiste prijateljstva. Omenil je zgodovinski dogodek pred dvema letoma in poudaril, da rimske pogodbe kakor vse druge mednarodne pogodbe nimajo le pravnega pomena, temveč tudi globok moralen pomen, iz česar izvirajo naloge, ki jih je treba izvesti za vsako ceno. Vlada in hrvatski narod gledata na rimske pogodbe tudi s tega vidika. Spomnil se je prijateljstva z Ducejem in fašistično Italijo še v časih, ko je hrvatsko ljudstvo v najhujših trenutkih borbe za svojo neodvisnost potrebovalo pravega prijatelja, nato pa je izjavil, da so rimske pogodbe le zunanja oblika prisrčnega prijateljstva, za katero bo hrvatski narod večno hvaležen. Zahvalil se je poslaniku za sodelova-

Pod predsedstvom predsednika senata grofa Suarda so se včeraj zbrali odbori za zunanjo politiko, za menjavo in carine ter za finančno, da bi proučili in odobrili proračuna ministrstva za denarstvo in valute ter ministrstva za zunanje zadeve. Na seji so bili: minister za denarstvo in valute in podtajnik za zunanje zadeve, za finance, za javna dela in za ljudsko prosveto, Minister za denarstvo in valute se je najprej toplo zahvalil poročevalcu senatorju Bianchiniju, ki je s priznanim strokovnjakstvom prikazal delovanje ministrstva ter se poročevalcu pridružil v zahvali vsemu ministrskemu osebju, občinskim organizacijam, ustanovam in drugemu osebju ter organom, ki slihermi dan sodelujejo z ministrstvom. Podčrtal je poročevalčeve trditve, da je nemogoče dobiti pridelke iz tujine, ne da bi ponudili v zameno enako veljavno vrednost. Neogibno potrebno je, da je gospodarska politika vse dežele tesno povezana, tako da bi bile vojaške potrebe v skladu s potrebami civilnega prebivalstva, oboje pa ustrezale potrebam, našemu izvozu kot protivrednost za naš uvoz. Minister je najprej prikazal sedanji položaj v izmenjalnem gospodarstvu ter se dotaknil gospodarskih pogodb in plačila drugih valutnih zadev, carinskih pristojbin in ureditve izvoza ter uvoza. Poudaril je potrebo po popolnem sodelovanju med raznimi upravami, tako da bi bilo ministrstvo za denarno zamenjavo skupna pot vseh denarnih izmenjav in bi se ognili vsakega posameznega delovanja, ki bi lahko motilo ter imelo škodljive posledice v splošnem poteku našega prometa s tujino. Nato je podčrtal potrebo po omejitvi vseh naših plačil v tujini s posebnim ozirom na potrebe države v vojni. Zato naj vsi, ki imajo odgovorna mesta pri opravljanju svojega dela čutijo natančno dolžnost, da odstranijo vse, kar ni bistveno potrebno.

Na obalnem področju Sicilije, ob Rokavskem prelivu in ob obali Atlantika so včeraj nemški lovci in protiletalsko topništvo ter zaščitne enote vojne mornarice sestrelili 25 angleških in ameriških letal, med njimi številne težke bombnike.

Tudi preteklo noč so nemška letala metala na vojaške cilje na področju Londona bombe težkega kalibra. Eno letalo se ni vrnilo.

Protiletalsko topništvo je sestrelilo 10.000. sovrážno letalo od začetka vojne.

nje v tek dveh letih, ki je stremelo po poglavitni prijateljstva z Italijo, potem pa naslovil ganljive izraze v spomin junških vojakov fašistične Italije, ki se skupaj s plemenitimi sinovi ustaške Hrvatske bore na bojnih poljih in hrvatskem ozemlju proti skupnemu sovražniku. »Ob tem slovesnem spominskem dnevu gredo naše pobožne misli h Kralju in Cesarju, poglavarju slavne Savojske hiše, k velikemu Duceju, voditelju italijanskega naroda in prijatelju Hrvatov, kakor tudi k izvoljencu Hrvatske, nosilec naše krone, ki bo vnovič zablestela v vsem svojem starodavnem sijaju.« Končno se je spomnil junških vojakov, ki so padli za zmago skupne stvari ter za srečo italijanskega in hrvatskega ljudstva, potem pa vzkliknil Kralju in Cesarju, Duceju in designiranemu hrvatskemu kralju. Potem je Poglavnik odšel na Markov trg v spremstvu italijanskega poslanika in pregledal oddelek čet, ki so ga tvorile skupine Hrvatov, četa črnih srajc bataljona M. četa »Poglavnik« in oddelek hrvatskega letalstva.

Rim, 20. maja. s. Ob obletnici rimskih pogodb je Poglavnik poslal Duceju sledečo brzojavko:

»Duce! Ob obletnici rimskih pogodb, ki ne tvorijo le temelja za neločljivo zavezništvo med fašistično Italijo in nezavisno državo Hrvatsko, pač pa pomenijo tudi najbolj trden temelj novega državnega življenja hrvatskega naroda in osnovo za politični in kulturni razvoj v tem delu nove Evrope, gredo moje in hrvatskega naroda misli k Vam, Duce, velikemu zaščitniku ustaške revolucije in Neodvisne Države Hrvatske. Ustaška Hrvatska, ki je Vam, Duce, hvaležna za žrtve vojakov fašistične revolucije v borbi proti boljševizmu nasprotniku tudi v naši deželi, se bo borila ob njihovi strani vedno in povsod do popolne zmage zavezniškega orožja in za zmago evropskega duha. — Vaš Ante Pavelić.«

Duce je odgovoril takole:

»Zahvaljujem se Vam, Poglavnik, za poslanico, ki ste jo naslovili name ob obletnici rimskih pogodb, ki so posvetile skupnost idealov, ki združujejo oba naroda. Italijansko ljudstvo, ki je ponudilo mladi hrvatski državi svoje sodelovanje pri napornem delu za narodno obnovo in za obrambo pred boljševizmi pastmi, ognjevit želja, da bi v okviru rimskih pogodb prijateljstva med obema narodoma postalo vedno učinkovitejšo sredstvo za borbo in za zmago proti skupnemu sovražniku. Pošiljam Vam svoja osebna voščila, kakor tudi voščila fašistične vlade. — Mussolini.«

Italija v boju za svojo svobodo in za pravico vsem evropskim narodom

Zagotavljal je, da ministrstvo in od njega odvisni organi čutijo zapoved sedanjega časa ter se zadajo potrebe po čim hitrejšem upravnem postopku in čim lažjem delovanju, ki stvarno zanima vso deželo. Vsi tisti pa, ki govorijo o koristih dežele samo s stališča osebnih trgovskih dobičkov, bodo z največjo strogostjo izključeni iz delovnega področja denarstva.

Ob zaključku je izjavil, da če je naloga naše oskrbe eden najbolj odločilnih činiteljev za naš odpor in za našo zmago, bo ministrstvo za denarstvo in izmenjavo z vsemi svojimi ljudmi in sredstvi hotelo imeti čast in dolžnost, da posveti svoje delo sleherni dan narodu v vojni, tako da bi bila naša Italija, ki je mussolinijška in fašistična, tako v zmagi kakor v miru resnično imperijalna.

Pogovor je zbudil pogoste in žive vzklike pritjevanja in soglasanja s strani odborov.

O proračunu zunanjega ministrstva sta govorila senatorja Billati in Salata, za njima pa je povzel besedo državni podtajnik Bastianini, ki so ga navzoči živo pozdravili. Ob začetku svojega govora je izjavil, da prav za prav ni treba nič pojasniti in pristaviti k poročilu, ki ga je podal senator Salata. Gre za dokument zgodovinskega pomena, v katerem je poročevalec s svojo učenostjo, ostroumnostjo in globokim domoljubjem točno opredelil dejstva danosti in okoliščine v tako pomembnem trenutku. Izjave državnega podtajnika v zunanjo ministrstvu imajo predvsem namen potrditi visoki ugled in dostojanstvo senata, čigar člani so se pokazali kot vdani sinovi v službi domovine. Vojne okoliščine so ustvarile za zunanje ministrstvo dobo posebno naporega dela. Vojna je prav za prav nadaljevanje državne politike z orožjem, že sedaj pa se proučujejo različna vprašanja, ki so obstajala že prej in ki zahtevajo ustavitve sovražnosti. Upravni uradniki zunanjega ministrstva se zavedajo, da so najprej vojaki in da so pripravljeni tudi z življenjem plačati vdanost svoji dolžnosti. Veliko število njih je imelo čast, da so z orožjem v roki služili domovini, drugi pa dele vse trdote in nevarnosti bojev v raznih vojnih področjih, kakor tudi v tistih mestih izven meja, kjer so dogajajo pogosti srditvi strahovalni napadi nasprotnika. Nedavno smo videli v Tuniziji ministra Bolpierijsa in njegove sodelavce, ki jim je pretilo ujetništvo, ker niso hoteli zapustiti italijanske skupnosti, ki jim je bila poverjena v varstvo, pa so tako do zadnjega opravljali svojo dolžnost, enako kakor poprej člani razorožitvene komisije, ki je delovala v Maroku in Alžiru v trenutku nasprotnikove invazije. Razlaga o nedavnem političnem diplomatskem delovanju Italije ne bo dolga, kajti nanaša se le na kratko dobo treh mesecev, ki so pretekli od dneva, ko je Bastianini doletela čast, da ga je Duce poklical v zunanje ministrstvo. V tem času je prišlo do rimskega obiska nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa in takrat je bila dana priložnost, da se preresetajo skupna vprašanja v duhu popolnega sodelovanja in tesnega tovarništva, ki preveča odnose sil osi. Sledil je obisk predsednika madžarske vlade Kallaya, predstavnika najstarejšega italijanskega zavezništva, čigar prijateljstvo je bilo vnovič potrjeno v krvi, ki sta jo oba naroda prelivala na obrežjih Dona. Kot sad tega tovariškega duha v zvezi z oboroženimi silami, ki v družbi italijanskih in nemških vojakov bijejo proti sovjetski nevarnosti, je uradno odposlanstvo pod vodstvom senatorja generala Crazolija preteklo dni odšlo k maršalu Antonescu, voditelju vlade prijateljskega romunskega naroda, in mu izročilo veliki križ vojaškega reda Savojske hiše, katerega mu je podelil Kralj in Cesar. Te manifestacije ponovno potrjujejo polno miselnost in delovno solidarnost, ki veže Italijo z vsemi njenimi zaveznicami in katere v znamenju trojnega pakta bijejo isto bitko za obrambo idealov in skupnih načel proti skupnim sovražnikom.

Poročilo senatorja Salate poudarja še posebej in po vsej pravici važnost sestanka med Ducejem in Hitlerjem meseca aprila v Salzburgu. O sestanku je že podal izjave državni podtajnik odboru za zunanje zadeve v zbornici, toda ponovno je bila podčrtana važnost osnovnega načela, proglašene na tem sestanku, ki se ga hočeta Italija in Nemčija držati, da bi pripravili pogoje in potrebne možnosti za bodočo svetovno ureditev: večje sile ne bodo smele zatirati manjših držav niti izbrisati ali omejevati narodne samobitnosti manjših držav, marveč jamčiti svoboden razvoj vseh narodov in zagotoviti njihovo voljno sodelovanje. Ta načela — pa naj sovražna propaganda trdi to ali ono — so v resnici premočrtno in notranje nadaljevanje naše zunanje politike, ki črpa svoja globoka izročila prav iz italijanskega narodnega duha. Naša politika je vedno branila načelo državljanstva, za druge kakor za nas, in si ni nikdar postavila za cilj svojega delovanja oblast ali zatiranje drugih evropskih narodov. Italija je bila prva v Evropi, ki se je dvignila proti ozemelskim krivica in pravičnim neenakostim ter proti nasilju in zatiranju slabo zakrknih miroljubnih ženevskih naukov, s katerimi so večje sile, ki so kot zmagovalke izšle iz prejšnje svetovne vojne, obdelavale druge države. Duce je že tedaj pokazal in izpovedal, da je ravno v teh krivicah in neenakostih usodna klica sedanjega vojnega spopada. Anglosaške sile, ki se zdaj vojskujejo proti Evropi, so že od l. 1919 naprej vodile pravo in pristno politiko »gospodarskega napada«, s tem da so polagoma pritiskale s protekcionizmom, da so preprečile naseljevanje, da so postavile carinske meje in znašle pota za imperialno samoljublje. To zmotno ravnanje je priznal prav tako označil celo ameriški državni podtajnik za zunanje zadeve Sumner Welles, ko se je nedavno v nekem govoru dotaknil novonih nalog ter izjavil, da so prednostne pogodbe in stalno zviševanje carin prizadevale najhujše udarec obstoju samemu drugim narodov. To je povzročilo uničenje mednarodne

trgovine, nesodelovanje in zmedo, ki sta ves svet spravila na rob gospodarskega poloma ter ustvarila pogoje za novo svetovno vojno.

Naši sovražniki so torej začeli priznavati krivdo in morajo zato tudi priznati, da je prva pravica in prva svoboda narodov ta, da imajo stvarno priložnost delati in živeti, torej tisto, kar so nam vedno osporavali. Da bi svet živel v čistem miru, je potrebno, da se vprašanja politične svobode in gospodarske svobode rešita hkrati tudi na mednarodnem polju. Pravična razdelitev svetovnih dobrin je neločljivo povezana z načelom svobodnega razvoja in voljnega sodelovanja narodov. To so načela, v katerih je hkrati tudi izražen namen sklepov, za katere sta se odločila Duce in Hitler v Salzburgu. To so poteze bodočega evropskega reda, ki ustreza premočrtnemu izročilu zunanje politike fašizma in najde podutarka v vojnih ciljih naše dežele. Ta je stopila v vojno ne s pretvezo in bahavo težnjo, da bi vsilila določen političen red ljudstvom vseh plemen, marveč z vzorom resnične pravičnosti, z duhovnim pogledom na človeško enakost, ki je neposredno povezana z božjo besedo, kakor mi verujemo.

Število italijanskega prebivalstva je v 60 letih naraslo od 29 milijonov na 45 milijonov, hkrati pa so rastle sorazmerno tudi njene narodne potrebe, vendar pa od trenutka njenega zedinjenja Italija nikdar ni imela na razpolago tistih pridelovalnih sredstev, ki so ji bila potrebna, da bi lahko sodelovala v pravi neodvisnosti z drugimi narodi, ki so imeli taka sredstva v izobilju. Ta življenjska potreba našega naroda je vedno prevečala italijansko politiko od Cavourja do Mussolinija. Nihče ne more zanikati, da se je Duce lotil vseh sredstev, preden se je odločil za vojno, da bi našel rešitev italijanskega problema v okviru skladnega in širokega sodelovanja. Italijanski cilji so bili in so: svoboda dela in svoboda na morjih, ki obdajajo naše zemlje. To je bil cilj, ki je nagnil Italijane, da so se bojevali na Krimu, da so se usidrali v Rdečem morju, da so trpeli za Tunizijo, da so si osvojili Libijo.

Ducejeva trditve, da je Sredozemsko morje za druge pot, za nas pa življenje, je bila znova potrjena v junjski bitki, v kateri so se našli vojaki točki v Afriki 33 mesecev. Onstran tega morja leži življenjski pogoj našega naroda, ki njegove stvarne svobode še nismo dosegli. Zakon življenjske potrebe nas je prisilil, da se moramo bojevati, in nas zdaj sili, da se branimo pred nasprotnikom, ki gleda na našo bodočo usodo samo kot na gospodarsko in politično sužnjost, temu pa bi sledil popoln notranji razkroj. Taki usodi pa Italija neče podleči. Italija nima navade, da bi se odpovedala svoji časti, ki je edina prava dediščina siromašnih narodov: Italija ni nikdar prodala svoje časti ali z njo prekupčevala in od Novare pa do Pieve je vedno imela kralja in vojsko, ki jo je branila (živahno ploskanje, klici: Živel kralj!).

Spričo strahovalnega vojskovanja naših nasprotnikov, ki menijo, da bi nas mogli spraviti do vdaje kakor kakšno uporno plemo, hočemo pokazati na trpljenje, ki ga je naše ljudstvo preneslo, da je postalo narod, in koliko je storilo za druge, še preden je mislilo nase. Evropa je danes na straži pred napadi dveh sil, ki se izdajata za zagovornici pravice in svobode, ter sta se zvezali z boljševizmom v slepem upanju, da bo pomagal njima, ne pa samemu sebi. Danes pa je sovjetski imperializem na pohodu po starih poteh slovanskega imperializma proti tistim morjem, ki jih anglosaške sile osporavajo sredozemskim narodom. Anglosaksonci danes sami teptajo — kakor smo nedavno videli v poljskem primeru — svoja lastna poročstva in načela, s katerimi so hoteli opravičevati svoj vstop v vojno. Nihče naj ne bo presenečen, ko bo jutri videl Anglijo in Ameriko v novi vojni, da bi rešili Evropo pred boljševizmom, ali pa, kako se bo Rusija uprla anglosaksonskemu taboru, da si ne bi ta podvrgel evropskih držav. Pred tremi skupnimi tujimi silami Amerike, Anglije in Rusije, ki nam grozijo vzeti vsako stvarno možnost odpora, vso duhovno silo in našo ponosno evropsko zavest, se mora Evropa braniti sama in s svojimi lastnimi silami, da bo ostala to, kar je bila doslej po Ducejevi besedi: »Vodnica in luč narodov«.

V okviru trdne odločnosti in čiste evropskega sodelovanja je prišlo pretekli mesec tudi do sestanka z Lavalom. Načela, ki sta jih Nemčija in Italija položili v temelj evropskega in svetovnega reda, so tudi osnova italijansko-francoskih odnosov. Nikjer ni sledu o želji po uničenju ali ponižanju Francije, pač pa le razumevanje za njene življenjske potrebe. Ako pa hoče sodelovati pri evropskem obnovenem delu, mora Francija razumeti nujnost irtvovanja in prispevanja ne le v korist produkcije in vojnih naporov osi, pač pa mora začeti urejevati tudi vprašanja, ki so v odnosu do njenih sosed ostala še odprta. To je bistveni pogoj, kajti italijansko-francoski odnosi bi lahko v okviru režima medsebojnega razumevanja postali važen kamen v zgradbi evropskega sodelovanja. Preden je Eksle Bastianini zaključil svojo razlago, je naslovil pozdrav na italijanske oborožene sile, ki so v najhujših bojih v Afriki vnovič potrdile slavo naših zastav. Odgovoril je nato na nekatera vprašanja senatorja Bolitajia in končal z zatrdilom, da je danes bolj kakor kdaj prej potrebna stvarna politika in stvarno ocenjevanje položaja ter hladno pretresanje dejstev, ki uravnavajo zunanjo politiko tudi v razvoju vojaških dogodkov, v katere je zapletena vsa naša država: samo tako se lahko zagotovi priprava za bodočnost, ki ustreza žrtvam in tistemu vzoru pravičnosti za vse narode, kakor ga je proglasil in hotel Duce. Krepost našega naroda bodo kos okolnostim in ustrezale visokim izročilom našega rodu, ki jih ima in mora imeti v tem najvažnejšem trenutku, ko gre za usodo Italije.

Simfonični koncert Rahmaninov-Čajkovski

Dirigent g. D. M. Šijanec nam je na ponedeljskem simfoničnem koncertu nudil z izjemo ene točke isti spored kot na svojem koncertu z Ljubljansko Filharmonijo pred štirimi leti. Res se Rahmaninovljev klavirski koncert v e-molu, v katerem je tistokrat nastopil kot solist prof. Anton Trost, letos pa ga. Rossana Orlandini-Bottai, izvrstno sklada s 6. simfonijo Čajkovskega po osnovnem značaju izraza. Oba deli družita skupna poteza mehke bolečine in trpke resignacije, v kateri je še vedno prizvok hrepenenja, kot zna to izraziti le slovna duša. Le da ostaja Rahmaninov vseskozi v svojem elegično-zasnanem svetu in ne pozna tistega divjega dramatičnega konflikta, skozi katerega se mora prebiti Čajkovski, da pride do poveljane bolesti končnega »Adagia lamentosa«.

Da pa ni bil prehod iz jarknega majskega popoldanskega sonca v ta tragični bolestin-mračni svet koncertne dvorane promenaden, je poskrbela uvodna točka na sporedu, vzeta iz Suite »Beneški prizori« L. Mancinellija. To delo ima v sebi vso lahkonost nazornost in neproblematičnost glasbe, ki bi lahko spremljala odgovarjajoče dejanje (»Bog zaljubljenec«) na filmskem platnu, po svoji virtuozni zasnovi pa daje orkestru priliko, da napravi iz njega brez ozira na naslov tehnično bleščeč in učinkovit »Perpetuum mobile«. Za tak virtuozni blešč je bil naš orkester kljub precejšnji preciznosti še nekoliko preokoren in premalo uglašen (predvsem v violinah in lesenih pihalih), učinkovitost pa seveda kljub temu ni izostala.

Glede orkestrske spremljave Rahmaninovljevega koncerta bi dirigentu opravičeno ponovili očitke izpred štirih let. Spremljava bi morala biti igri solistke bolj prirejena po finesi, bolj podrejena po dinamiki. V obeh ozirom g. Šijanec rad greši. Vstopi in krajši dialogi posameznih instrumentov na primer se pokažejo ob mehki klavirski igri precej robati, skoro surovi, prav tako orkester večkrat brez zadostnega razloga s hrupnostjo popolnoma pregluši solista. Klavirski part pa je solistka ga. Rossana Orlandini-Bottai izdelala z vso preciznostjo in jasnostjo že v tehničnem pogledu, s fino in mehko v podajanju (kanileni ne bi škodovala sem in tja večja modulacija v dinamiki in barvi). Predvsem pa je tako v izdelavi detajlov kot v interpretaciji celote pokazala močan umetniški instinkt in smisel za intenzivno, v izrazu poglabljeno muziciranje. Vse te odlike so ji naklonile že med posameznimi stavki, prav posebno pa še ob koncu navdušeno priznanje vsega občinstva.

Patetično Simfonijo Čajkovskega obvlada dirigent g. Šijanec sedaj (menda je bila to že četrta njegova javna izvedba tega dela) že s tehnično popolnostjo in jo napolni vsaj v glavnih črtah z značilno izraznostjo Čajkovskega glasbe,

kar se mu posreži še mnogo bolje v srednjih kot v krajnjih dveh stavkih. Ta dva nista več samo idilična, pregledna otoka, kot sta morda drugi in tretji stavek, ampak sta cela kontinenta. In če hočeš kontinent spoznati, se ne smeš držati le brega, ampak moraš iti v notranjost. Simfonični razplet je več kot samo predenje od takta do takta, četudi so morda posamezne linije izpeljane še s takim zanosom. Glasbene teme v simfoničnem razpletu so podobne igralcem v drami. Vsakokrat, ko se vnovič pojavijo na odru, se jim mora poznati, da leži na njih vsa teža tega, kar se je zgodilo vmes, vsa teža že prej izgovorjenega in neizgovorjenega. Zadnja skrivnost takega organskega razvoja — in edino tak je pravilen v simfoničnih oziroma sonatnih formah — pa je še v tem, da so v razrastu najvišjih vrhov še vedno spoznavne klice, ki so to rast poglajale, da je ob koncu poli obenem nekako nevidno podana vsa dolga pretečena cesta. To je skrivnost simfonije, to je problem forme, ki velja po pravici za najtežjega tudi v glasbi. Do tega pa se pride preko temeljitega izrpanja vsebine (ne morda vsebine v smislu asociacij iz vidnega ali pojmovnega sveta, ampak v čisto glasbenem pomenu), a do te zopet po globokem poznanju in študiju prvih, najsi tudi od takta do takta, v najmanjših detajlih. Površnost v enem taktu vodi do površnosti v drugem, in tako rado ostane vse delo na površini, namesto da bi šlo v globino do izraza, do vsebine, do forme. Tako pot v globino, ki pomeni obenem tudi pot v notranjost samega sebe in v jedro čiste lepote, ki je v glasbi, bi si želeli tudi od g. Šijanec. Potem bodo imele njegove izvedbe simfoničnih del več kot samo značaj solidnosti in tehnične izdelanosti, kar je bila brez dvoma odlika tudi pri zadnji njegovi izvedbi Patetične simfonije. V.

Spored prireditev v čast Mariji — naši Kraljici

(Pod pokroviteljstvom našega vladike dr. Gr. Rožmana)

Prireditve v čast Materi božji, s katerimi tekmuje zlasti naša mladina in ki dosegajo vedno višjo raven, tako po vsebini kakor po izvedbah, bodo zlasti sedaj h koncu maja dosegle svoj vrhunec in gotovo zaslužijo vso pozornost s strani občinstva ne glede na stan in izobrazbo. Mogočni bosta Marijanski akademiji, ki jih prireja — eno ljudske šole, drugo pa ljubljanske srednje šole. Tem se pridružujejo zlasti poudarka vredne predstave svetovno znanega misterija znamenitega francoskega pisatelja Paula Claudela »Marijino oznanjenje«, ki je ena najlepših katoliških pesnitev. V zagrebškem dramskem gledališču je pred leti dosegla velik uspeh.

Tako so nas osvobodili

Zgornja slika: Pogled na Svigljevo hišo v Bezuljaku pri Begunjah, ki jo je dal zažgati domačin, partizanski kolovodja Popke Lojze iz Bezuljaka, pod lažnim imenom Vandek. Ko so roparji napadli hišo, so bili v pritličju le 4 Vandekovi sošolci, v zgornjih prostorih pa je trepetala pred morilci ostala družina. Pijani Vandek je hotel tudi to domačijo oropati. V hiši je bil Primožičev Tone, kateremu so zločinci isto noč zaklali očeta. Fantje so kljub hudemu strelskemu ognju vztrajali in so preprečili zločincem, da niso prišli v notranjost hiše, četudi so bili že v veži. Vandek je zaradi neuspeha dal povelje, da zažgo hišo in gospodarsko poslopje. Ko je bilo že vse v ognju, so se domači rešili v klet, fantje pa so gasili, kar se je le dalo. Roparji so vse zastražili, da se ne bi kdo iz hiše rešil. Vsi so vztrajali in zjutraj so fantje rešili iz gorčice hiše nezvestno družino.

Tako so osvobodili partizanski zločinci v Begunjah... Spodnja slika: Tudi to hišo (Rubčev hišo) so zažgali partizanski zločinci isto noč, ko so prišli osvobodilno akcijo v Begunjah. Niso se hoteli maskevat nad tem gospodarjem, saj ga ni bilo niti doma, v svoji pravdnosti in doslednosti so jo zažgali le z namero, da se bo potem še vnela sosednja Kranjčeva hiša, do katere se v svojem »junaštvu« zaradi domačih fantov niso upali niti približati.

Starši!

Možje in žene!

Te dni boste dobili vabila vaših župnikov, s katerimi vas vabijo k posveitvam mož in žena — staršev — brezmadežnemu Marijinemu Srcu, ki bodo v nedeljo, 23. maja, ob 5 popoldne v vseh farnih cerkvah v Ljubljani.

Naj bi ta dan nikogar ne zmotile kakršne koli druge prireditve, ampak naj bi se vsi prizadeali udeležiti posveitev.

Vse, kar nas nagiba, da danes iščemo zavetja pri naši Kraljici Mariji, je v vabilih lepo razloženo.

Nihče naj ne misli, da je stvar preveč tuj, oziroma da je stvar visoko nad njim, od njega preveč oddaljena. Vsekaj naj se spomni, da je član naroda, ki je častil Mater božjo vsa stoletja, odkar je sprejel krščansko vero, v toliki meri, da se stavi lahko ob stran drugim narodom, ki so znani častili Matere božje.

Vsak ima pravico, da se udeleži teh posveitev, še celo več — čuti naj se dolžnega, da sledi temu vabilu, ko vendar sledi klicu farniške Gosepe v toliki množini vsa naša mladina in večina odraslih.

Združimo se v teh posveitvah v mogočno skupnost, da bomo krepko in junsko strelili s sebe vse pregrehe in zablode, ki nas tarejo in da bomo strnjeni v ljubezni med seboj pogumno prenašali vse, kar nam nalaga usoda, saj nas bodrilno vodi po pokori iz stisk Mati božja, ki je nam Slovincem bila vedno Vodnica.

Možje in žene — starši! V nedeljo, 23. maja, pohitimo z zaupanjem v vsi farni cerkvi k posveitvili

Vrtnarji naj ne pozabijo,

— da sejemo z uspehom v vlažno in ogrelo zemljo. V hladni zemlji začne seme gnuti:

— da napravimo vrtno gredico, če le mogoče, od severa proti jugu, da sonce enakomerno ogreva v vrstah rastoče rastline;

— da sadimo po dežju pa tudi ne med prehudim dežjem, ker tedaj sadike najmanj občutijo presajanje;

— da fižol in grah pred sajenjem namakamo 24 ur v prestani vodi in s tem pospešimo kaljenje;

— da polži najrajši objedajo solato, zato jo posadimo na robove gred, kamor prihaja največ polžev, kjer jih lahko polovimo;

— da nabiramo zelenjad zvečer, ker je tedaj najbolj sočna in ima največ redilnih snovi;

— da trgamo fižol in grah ob jutrib, ker ima tedaj najboljši aroma;

— da trgamo nizki fižol štirinajst dni do tri tedne prej kakor natiškega, toda slednji da dvakrat tako velik in boljši pridelek;

— da nabiramo divjavnice pred cvetenjem in jih sušimo v senci na zraku, nikdar na soncu;

— da je pletev in okopavanje, t. j. večkratno rahljanje zemlje tako važno kakor gnojenje;

— da napravljamo iz globljih odpadkov in kurjevev odlično gnojnico za gnojenje vrtnih rastlin. Gnojnica mora v sodu ali kadi vsaj teden dni vreti in jo je treba večkrat premesati, da se vsedlina bolj izluži;

— da na zelje, ohrovt in karfiolate ne odlože samice kapusovega belina jajčec, če posadimo med kapusnice paradiznike;

— da ljubijo redkvice dobro zemljo in obilo vlage. V suhi zemlji olesene in postanejo puhle;

— da je slak najhujši plevel in se ga odkrižamo le na ta način, če pri lehanju (stihanju) vrta pobremo tudi najdrobnejše koreninice;

— da začno jagode v tretjem letu pešati in ne dajo več dovoljnega pridelka, zato napravimo pravočasno nove nasade na dobro pripravljenih in gnojnih gredicah;

— da je šota najboljšje sredstvo za rahljanje težke, vlažne in mrzle zemlje;

— da odlagamo lase, dlako in vse živalske odpadke na kompost, ker so odlično gnojilo;

— da so saje drobci oglja, zato ne morejo biti dobro gnojilo, kakor večkrat čitamo;

— da se miši ogibljuje čebule, zato jo posadimo ob robih gred, na katerih raste taka zelenjad, ki se je miši radi lotevajo;

— da se iz enega para miši namuži v enem letu do 500 škodljivcev;

— da so vrvice, namočene 24 ur v raztopini galuna in posušene, prav trdno in trpežno vezilo, ki ga porablamo na vrtu in v sodovnjaku namesto ratijske vrvke;

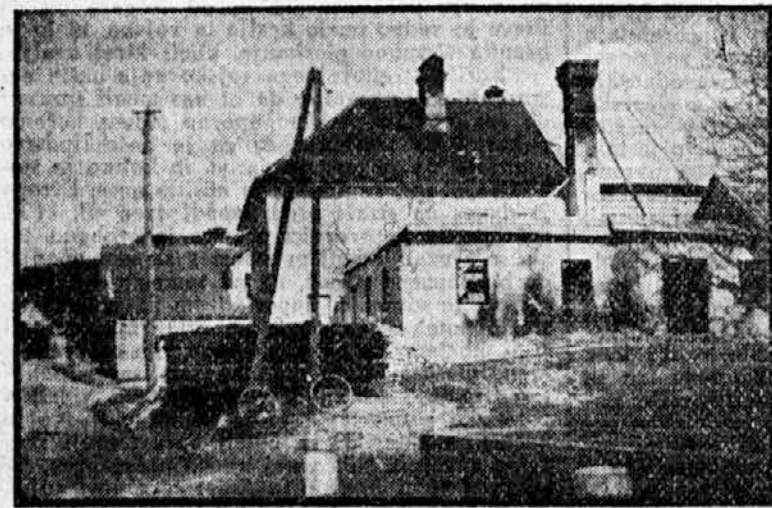
— da je višnja, posebno lotovka, najmanj izbirno sadno drevo, ki raste in bogato rodi tudi na senčnih severnih stenah. Sk.

S Stajerskega

Posebno taborišče na glasbeni visoki šoli v Rogški Slatini. Državna visoka šola za glasbeno vzgojo bo priredila za svoje učitelje in učence v dveh od 20. do 25. maja tretji tabor za glasbeno vzgojo v Rogški Slatini. Ko gostje bodo predavali prof. dr. Hans-Joachim Moser, referent v propagandnem ministertvu, Georg Götsche, ravnatelj glasbenega doma v Frankfurtu ob Odri, ter ravnatelj konservatorija v Anversu, prof. Walter Weyler. S slednjim bo prislo na tabor tudi 25 flamskih konservatoristov. Tabor bo s tem taborom poživljena že lani začeta kulturna izmenjava med nemško in flamsko delovno skupnostjo.

Lepa materinska proslava v Studencih pri Mariboru. V zvezi s proslavo materinskega dne v krajevni skupini Studenci pri Mariboru so razdelili materam 14 častnih križcev, in sicer dva zlata, 5 srebrnih in 7 bronastih.

Mariborska mladež je streljala z ostrimi naboji. V zvezi s pripravami za vojaško usposabljanje mladine je edinica nemške vojske priredila 12. maja na strelišču v Betnavi streljanje na ostro. Na to vajo so bile povabljene vse srednje in višje mariborske šole, kakor tudi šola mladinskih voditeljev v Betnavskem gradu. Spočetka so mladinci razložili, kako se rokuje s puško, kako meri, kako popravi napake in podobno. Nato je začela mladež streljati zares. Vsi so bili z vsem srecem pri vajah, za najboljše strelce pa je bilo določenih 6 knjig za nagrade. Nagradi za najboljša strelca z betnavske šole za mladinske voditelje sta dobila mladinska voditelj Anton Mogel in Jožef Sevnikar. Med drugimi mariborskimi šolskimi zavodi pa so prejeli nagrade obe učiteljski in gimnazija. Prvo nagrado je dobil učiteljski Helmut Vogel, drugo nagrado učiteljski Viljem Vogel in četrto učiteljski Herman Trummer. Tretjo nagrado pa Ivan Dutar iz Tegeltahofove gimnazije. Ob zaključku je bila mladina še posebej presenečena. Smela je poskusiti streljanje z lahko streljivo. Tudi tu so mladi pokazali, da imajo dobro oko in mirno roko. Časopis pristavlja, da je s tem streljanjem bila izpolnjena pač marsikomu že davna želja.

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Bog mi je priča, da je bilo takole« Dr. Bliss je zrl Vanceju naravnost v oči in skušal uganiti njegove misli. »Ugasnil sem luč in odšel po stopnicah. In potem vse do tedaj, ko ste potrkali na moja vrata, nisem več stopil v muzejsko dvorano.«

Heath očividno z vsem tem ni bil zadovoljen. Bilo je jasno, da ni imel namena opustiti svojega prepričanja, da je morilec dr. Bliss.

»Težava je v tem, da za svojo nedolžnost nimate nobene priče,« se ga je lotil. »In to je povrh še takšne nedolžnosti, ki bi jo lahko vsak dokazoval, če ga le ne bi zasužili pri dejanju samem.«

Markham je prav po diplomatsko posegel vmes. Tudi na njem ni bilo videti, da bi bil kaj preveč prepričan o dr. Blissovi nedolžnosti.

»Mislim, gospod narednik,« je dejal, »da ne bi bilo napak, če bi stotnik Dubois le ugotovil, čigavi so ti prstni odtisi. Bomo končno vsaj vedeli, če so dr. Blissovi ali ne.«

»Ali lahko to takoj storite, gospod stotnik?«

»Goto.« Stotnik Dubois je potegnil iz torbe s črnilom namazan valjček, majhno stekleno ploščo in kosček papirja.

»Mislim, da bodo palci zadostovali,« je pripomnil. »Na kipu so namreč prstni odtisi enega samega človeka.«

Raztegnil je s črnilom pobarvan valjček na stekleno ploščo in prosil dr. Bliss, naj stegne roki naprej.

»Pritisnite palce najprej na črnilo, potem pa na tale papir,« mu je ukazal.

Bliss je izpolnil brez besede ta ukaz. Ko so bili prstni odtisi narejeni, si je stotnik Dubois staval spet povečevalno steklo na oči in si odtise začel podrobneje ogledovati.

»Kaže, da so isti,« je pripomnil. »Prav takšni kakor na kipu. Za vsak primer pa jih bom še primerjal.«

Pokleknil je h kipu ter približal tisti kosček papirja h kipovim nogam. Nekaj nad eno minuto je opazoval ter primerjal oboje odtise.

»Popolnoma odgovarjajo,« je nato pojasnil. »Nobenega dvoma ni... In drugih znamenj na kipu ni. Telo gospode — pri tem je pokazal na dr. Bliss — je edina oseba, ki se je po mojem mnenju dotaknila kipa.«

»Vprav to sem hotel vedeti,« je zadovoljno pripomnil Heath. »Dajte mi povečevalno steklo... mislim, da ga bom potreboval.«

Potegnil je iz žepa novo cigaro ter jo na koncu pristigel. Pri tem je bil videti zelo zadovoljen. »Zdi se mi, da smo končali, gospod stotnik. Hvala lepa... Zdaj lahko greste na kosilo.«

»Res sem ga že potreben, da vam rečem.«

Stotnik Dubois je izročil pripravo za posnemanje prstnih odtisov in še nekatere druge stvari Bellamyju, ki jih je skrbno vtaknil v torbico, potem pa sta oba hrupno odšla iz muzeja.

Heathu se je po dolgem času le posrečilo prižgati cigaro. Nekaj časa je bil vlekel s silno naslodo in pri tem škilil na Vanceja.

»Tile prstni odtisi pa vso stvar le nekoliko pojasnjujejo, kaj?« ga je skušal nekoliko spikniti. »Ne vem, kako bo kaj z doktorjevo nedolžnostjo.«

Obrnil se je nato k Markhamu in dejal:

»Zdaj sem vam na razpolago, gospod načelnik. Na kipu ni več ko le ena sama vrsta prstnih odtisov. In če so bili narejeni pomoči, bi rad videl, če mi kdo pove, kje so se prijeli prstni odtisi tistega izpričenca, ki je umoril Kyleja. Kyle je bil udarjen z zgornjim delom kipa. Potemtakem je moral tisti, ki ga je z njim udaril po glavi, držati kip za noge... Zdaj pa vas vprašam, ali je mogoče, da bi kdo izbral svoje lastne prstne odtise; na

kipu pa pustil doktorjeve? Tega ne bi mogel storiti, tudi če bi hotel.«

Še preden je Markham utegnil odgovoriti, se je že oglasil Vance:

»Kako veste, gospod narednik, da je človek, ki je umoril Kyleja, imel na vsak način kip v rokah?«

Heath je, Vanceja presenečeno pogledal.

»Kako! Ali mar tudi vi resno mislite, da se je zavrzni kip z levo glavo sam od sebe zganil, kakor pravi tale prenapetec?« Pokazal je pri tem s prstom na Hanijsa, ne dabi ga sploh pogledal.

»Ne, gospod narednik,« je zmajal Vance z glavo, »nisem še tako daleč, da bi stviri pripisoval kakšno nadnaravno moč. Tudi ne verjamem, da bi bil zločinec izbral svoje prstne odtise, pustil pa na kipu doktorjeve. Toda jaz mislim, veste, da je še kakšna druga razlaga, ki bi dopuščala vsa protislovja tega presenetljivega dogodka.«

»Morda je kakšna,« Heath je čutil, da je lahko malo veliko-dušen. »A svoje trditve še vedno opiram le na stvarne dokaze.«

»Tak postopek je zelo nevaren,« je pripomnil Vance ne-navadno resno. »Bojim se, da z dokazi, ki jih imate, lahko pridete do resne obožbe dr. Bliss. Prelahko... preveč neumnosti je tisto, kar se razkriva na prvi pogled. Ste samo v zadregi pri izbiri! Noben človek ne bi pri svoji polni zavesti storil takšnega zločina, kakršen je tale nad Kylejem, in pri tem pustil za seboj toliko neumnih dokazov, tako predrznih in očitnih... In mislim, da je gospod Markham tudi moj misli.«

»Nisem še povsem prepričan o tem,« je odvrnil Markham omahljivo. »V marsičem imaš že prav, Vance, da. Toda na drugi strani...«

»Oprostite, gospodje!« se je raznel Heath. »Govoriti moram s Hennessyem. Takoj se vrnem.« Odločno se je podal proti vratom in odšel iz dvorane.

Romunsko priznanje junaškim Italijanom

»Današnji Rim je nekdanji Rim, je Rim, ki so ga težave in grožnje zjeklile«

Bukarešta, 19. maja. s. Pod naslovom »Junaški Rim« je v romunskem listu »Porunca Vremii« napisal njegov ravnatelj članek, poln navdušenja za junaštvo, ki so ga v tej vojni pokazali Italijani. Potem ko smo korak za korakom sledili vsem obdobjem bitke za Afriko ter se navduševali nad uspehi svojih bratov in tovarišev Italijanov in ko smo trpeli zaradi manj ugodnih razdobji, smo bili tudi priča čudovitem junaštvu tuniske epopeje. Na prvi pogled bi se morda utegnili komu zdeti kot poraz, toda tudi ta prav tako kakor Stalingrad kaže, kako velik je prispevek, ki sta ga Italija in Nemčija dali s tema dvema veličastnima stranema duhu svojih narodov!

Iz afriške žaloigre — nadaljuje ravnatelj omenjenega lista — se večni Rim z vsem svojim plemenitim in junaškim izročilom kaže v še sijajnejši luči in z vedno bolj utemeljenimi pravicami tako zaradi svoje tisočletne slave, kakor tudi zaradi soglasne sodbje zgodovine. Od leta 1935 dalje je Italija neprenehoma zapletena v težke vojne, od ekspedicije v Abesinijo, ki se je končala z vdajo neugešvih tolp. Potem se je Italija udeleževala vojne v Španiji proti komunistični anarhiji, vojne, ki je bila prva vojna Sovjetov proti Evropi. Udeleževala se je ne samo z vso svojo tehnično premočjo, s svojim močnim letalstvom, pač pa je žrtvovala v njej tudi najboljše fašiste in prelila kri številnih junakov. Brez odločnega nastopa Italije bi se bila španska boljševiška revolucija, ki so jo podpirale judovske bogataške vlade Francije, Anglije in Združenih ameriških držav, razširila od tam na vso evropsko celino.

Ta zadnja tri leta so za Italijo nadaljevanje žrtve, ki jih je Rim začel doprinositi v tisti dobi. To so leta resničnih najvišjih žrtv, to so leta neverjetne samoodpovedi in čudovitosti na vsch bojiščih.

Od junaškega odpora od domovine povsem odrezanih posadk v Abesiniji in Somaliji, odpora do skrajnih meja človeških zmognosti, do zadnjih le-

gendarnih bojev do zadnje kaplje krvi in do zadnjega vodnega izvira, so Italijani v 35 mesecih obupnega boja v Afriki izbrali pot božanstvenosti ter se uprli številni in stvarni premoči nasprotnika in okrutni sovražnosti perfidne narave.

Koliko čudovitega junaškega življenja, kakšne globoke preobrazbe, koliko odločne volje je bilo treba italijanskim divizijam, da so napisali navzlic vsem stiskam to afriško epopejo, ki se je končala v Tuniziji!

Poslanica maršala Messeja ter odločitev vojakov, da se posvetijo domovini do poslednje trohice življenja, prikazujejo rimsko veličino italijanskih vojakov ter znova obujata nesmrtno slavo večnega mesta. V njih je ganljiv dokaz zglede kreposti naroda in uvod v hladnokrvnost, s katero bo Apeninski polotok sprejel divjaški bes njegovih današnjih sovražnikov. Ni je dežele bolj preskušene in ogrožene po raznih nevarnostih, kakor je Italija v sedanjem trenutku.

Zverinski divjaštvo pragozdskih pustolovcev, ki se kaže v bojnih načrtih Angležev in Amerikancev, si je zastavilo kot prvi cilj, da strahuje Italijo z letalskim bombardiranjem in da potem zbere vse sovraštvo judovskega bogatstva na sončnem nebu nad polotokom. Toda današnji Rim je nekdanji Rim, je Rim, ki so ga težave in grožnje zjeklile. V vseh odločilnih trenutkih svoje zgodovine je Rim v junaštvu in ponosu vedno našel tiho navno moč, s katero se je lahko postavil po robu nesramnosti vseh potvarjalcev zgodovine.

Motijo se torej ti kupčevalci, nasprotniki današnje Italije, ko si domišljajo, da bo fašistični Rim izdal slavno izročilo svojih prednikov velikanih. Čim bolj se anglosaska nesramnost besno zaganja v Italijo, tem bolj se bo evropska skupnost čutila okrog večnega Rima. Kakor v drugih zgodovinskih obdobjih je tudi v tej vojni Italijo določena usodna naloga, da poda zgled rimske veličine.

Evropa, ki toliko dolguje v svoji omiki italijanskemu duhu, gleda zato z brezmejnim ponosom na Rim z najvišjih vrhuncem junaštva, na fašistični Rim, ki po svojih plemenitih izročilih žrtv za človeške vzore potrjuje našo neomajno vero v zmago.

Vprašanje vdora skozi severno Evropo

Po mnenju finskih in nemških vojaških strokovnjakov naj bi bile za ta korak pripravljene ameriške čete na Islandiji

V zvezi z demonstrativno preselitvijo osebja ameriškega poslanstva iz Helsinkija v Stockholm — prikazali so jo kot korak čisto upravnega značaja, v resnici pa je bila mišljena kot nov predmet za politično razpisovanje — je bilo čisto nujno, kakor piše posebni dopisnik »Pester Lloyd« iz Kopenhagena, da so tako v finski kakor tudi v švedski prestolnici začeli ugibati vse mogoče o morebitnih vojaških nastopih v Severni Evropi v bližnjem poletju. Ameriški poskus, pripraviti Finsko do tega, da bi sklenila ločen mir, ni bil storjen, kakor pravi neko poročilo iz Stockholma, objavljeno v »Nationalitiden«, iz obzira do Finske, pač pa predvsem zato, da bi izzval nasprotstva med Finsko in njenimi zavezniki. Ker pa ta diplomatska igra ni rodila uspeha, govore zdaj na Finskem že čisto javno o možnosti ameriškega poskusa vdora v severno Skandinavijo, do česar naj bi prišlo že v naslednjih mesecih.

Po mnenju finskih in tudi nemških voja-

ških strokovnjakov naj bi bile za ta korak pripravljene zlasti tiste ameriške čete, ki so zdaj na Islandiji.

Tudi Švedska je v zadnjem času močnejše, kakor pa bi bilo zaželeno, stopila v ospredje anglosaske pozornosti. Opozorili smo že prej — nadaljuje posebni dopisnik omenjenega madžarskega lista — na ameriške poskuse. O vprašanju drugega bojišča in o vseh možnostih ter vprašanjih, ki so s tem v zvezi, so v švedski javnosti tako dolgo in tako temeljito razpravljali, da zdaj nobenega Šveda ne more vreči iz tira, če na primer »Daily Express« prorokuje, da bo Švedska še pred koncem letošnjega leta postala novo vojno torišče med velesilami. Da švedska vlada računa z vsemi možnostmi, je samo po sebi razumljivo in to potrjuje znova tudi izjava, ki jo je dal ministrski predsednik Albin Hanson. Švedski vojaški strokovnjaki pa opozarjajo na to, da je letni čas, ki bi bil ugoden za izkrcanje v severni Skandinaviji, že potekel, zakaj zdaj je v teh krajih vseh 24 ur na dan svetlo in bi protiletalska obramba, zlasti pa nemški letalski napadi na sovražnikove izkrcevalne čete, imele lažjo nalogo.

V južni Skandinaviji kakor tudi na Danskem pa te okoliščine ne igrajo enake vloge in se zato ni treba čuditi, če tu tako živahno razpravljajo o možnosti zavezniškega vdora v severno Evropo. Časopis »Berlingske Tidende« je v enem svojih zadnjih uvodnikov zavzel stališče do teh vprašanj ter opozoril med drugim tudi na to, da predstavlja Danska sprčo svoje zemljepisne lege in svojih prometnih zvez poleg Italije in dežele ob Rokavskem prelivu najvažnejša vrata za vdor v Srednjo Evropo. Zasedba teh vrat je po mnenju omenjenega lista eden najvažnejših predpogojev za naskok od severa na evropsko celino. Lahkomisljeno bi bilo — piše list — prezreti možnost, da tudi naša dežela lahko postane torišče vojne. V tem primeru bi bila težave, ki nam jih je vojna doslej prinašala, bogatela v primeri s tistim, kar bi nas čakalo.

Po zaslugi novega japonskega veleposlanika v Rimu so v Tokiju ustanovili »Društvo za proučevanje fašizma«.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

387.
Petronij je čez nekaj dni prinesel z dvora zle novice. Pri nekem cesarjem osvojojenju, ki je bil kristjan, so dobili pisma apostola Petra, za katerega je Tigelin mislil, da je že umrl s tisoči drugih kristjanov vred. Zdal je sam cesar zapovedal, da morajo v treh dneh najti Petra in Pavla ter ju spraviti v Mamertinsko ječo.

Ko je Vinicij to zvedel, je sklenil apostola opozoriti na nevarnost. Zvečer sta se z Urusom zakrinkala in odšla proti Mirjamini hiši onkraj Tibere. Spotoma sta videla, da so vojaki, katere so vodili neznanji ljudje, obkolili več hiš ter spraševali po apostofih.

388.
Vendar sta se srečno izmuznila ter prišla na cilj, kjer sta dobila Petra sredi nekaj zvestih vernikov. Ko sta povedala o nevarnosti, so se vsi po skrivnem hodniku umaknili v zapuščene kamnolome ob Janikulskih vratih. Tam, pod zemljo, so prižgali svetilke ter se začeli posvetovati, kako bi rešili dragoceno Petrovo življenje. Vinicij je predlagal, naj bi apostol odšel na njegovo posestvo v Sicilijo. Vsi verniki so bili veseli ter so silili v apostola, naj se odloči. A Peter se ni mogel. Prijemalo se ga je malodušje. Gospod ni v teh dneh stiske poslal svojih angelov, da bi rešili njegove zveste. Kaj bo z njimi, če jih zapusti še on, njihov pastir? Kaj mu poreče Gospod, če bi pobegnil od svojih ovac? Po drugi strani pa, kako naj se on, ubogi ribič, meri z mogočnim rimskim cesarjem in njegovo silo?

EIAR — Radio Ljubljana

Četrtek, 20. maja: 13.25 Prenos za Nemčijo — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec, lahka glasba — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.10 Nove plošče Cetra — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini — 20.50 Koncert čeliste Cende Sedlbauerja, pri klavirju Marijan Lipovšek — 21.20 Koncert Adamičevega orkestra — 22. Predavanje v slovenski — 22.10 Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza — 22.45 Poročila v italijanski.

Petek, 21. maja: 7.30 Operna glasba — 8. Napoved časa, poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45

Valčki — 13. Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenski — 13.12 Orkester vodi dirigent Nicelli — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec, pisana glasba — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.05 Prenos iz dvorane Borromini, Zavoda za romanske študije, Mozartovo glasbo vodi dirigent Morelli, sodeluje sopranistka Alba Anzellotti — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.50 Poročila v slovenski — 19.45 Politični komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Radio za družino — 20.45 Simfonična prireditev družbe EIAR, simfonični koncert vodi dirigent Igor Markewich, v odmoru predavanje v slovenski — 22.25 Koncert pianiste Marte Bizjak-Valjalo — 22.45 Poročila v italijanski.

CONRAD RICHTER:

PLANJAVA

Prosil sem Boga, da bi vsaj Jimmy prišel iz pokrajine cedar, kamor so, kot so mi pravili, bili poslani jezdeci s sporočilom. Vendar ni bilo v teku večera ne duha ne sluha o njem. Čez kako uro so prihajali starejši hlapci, ki so poznali gospo Brewtonovo še od prej, da bi jo iz vljudnosti pozdravili. Zvrstili so se na pročelni galeriji in potisnili naprej prednjaka. Bili so resni, svečano obriti, čistih sraj in v zadregi so mečkali klobuke v rokah; s petami svojih visokih škornjev so podrsavali po tleh; sočustvovali so z Lutie Brewtonovo zaradi Brocka ter zaradi vsega, kar se je zgodilo in kar se še lahko zgodi, ko pride domov stari polkovnik.

Ko so si podali roke, je vsak trezno spregovoril nekaj besedi. »Dobro dan, gospa Brewtonova.« »Ste se dobro imeli v mestu, gospa Brewtonova?« »Se vam je zdelo daleč, gospa Brewtonova?«

In potem ko so dovolj povedali, so samo spoštljivo stali okoli nje, dokler ne bi potekel čas, ko bi pristojalo iti. Izbežavali so vse, kar bi dalo le malo slutiti, da je Brock sploh kdaj živel ali umrl ali da je ona bila šla proč. Lutie Brewtonova, čije obraz se je zdel še bolj bled napram črnim lasem, jim je ves čas skušala olajšati položaj.

Ko je bil čas, na katerega so čakali, potekel, jim je bilo ravno tako težko iti, kot jim je bilo težko priti. Nekajkrat se mi je zdelo, da je cowboy pri vratih dvignil glavo v prislukovanju. Že po načinu, kako so se usločili in kako so se njihovi obrazi sploščili v usnje, bi lahko vedel, ne da bi slišal, da je zadonel korak na pročelni galeriji. Ko sem se okrenil, je stal stric med vrati. Ta slika se mi je tako močno vtisnila v spomin,

da se mi zdi še danes, da jo vidim: z nemirno voljo in močjo navdana neukročena postava je stala tam (med vrati) v senci; njene globoke oči, ki so zrle v dolgo vežo, so gorele z oranžnimi plameni.

Pogledal sem nazaj. Hlapci so se resno poslavljali, mrmrajoč: »Lahko noč, gospa Brewtonova.« Kot so bili prišli posamič v mešanih vrstah, tako so tudi odšli. Končno je stala tam samo nežna, skoraj zdrobljena ženska postava Lutie Brewtonove, ukoreninjena pred bližajočim se viharjem.

Moj stric v sivi suknji je šel počasi naprej, še vedno kot neke vrste robot kralj. Ko je prišel pod luč, sem opazil, da so se mi žile na vratu izbočile, ko se je sklonil nad njeno roko, vprašujoč jo z nemanjkajočo udvorljivostjo po njenem zdravju. Njegov razoran obraz je bil kot kaka maska in njegov glas kot granit.

Lutie Brewtonova ga je pričela spraševati s staro veselostjo, ki pa je sedaj donela kot obupno protislovje, kako se ima, kje je Jimmy, da ji je bila Myra pokazala fotografiji Jimmyja in Sare Bethe in ali ni morda utrujen po tako dolgem jahanju ter ali ne bi mogla priskrbeti nekaj prigrizka ali pijače? Čim temnejše so postajale striceve oči, tem hitreje je govorila. Tega nisem mogel več prenesti. Stričeve oči so švigile name, ko sem skočil pokonci ter jo zaprosil, naj nama napravi kavo ali pa zbudi kuharja, ki bi zakuril. Nudil sem ji priliko, da bi mogla zapustiti sobo. Ni me razumela. Njen obraz je bil le bolj oster in v njenih mrzlih očeh je bil nedoumljiv pogled, tako da sem bil končno jaz tisti, ki je zbežal iz sobe. V kolibri, kamor sem bil planil, sem našel še vse hlapce budne; kadili so, se tiho pogovarjali in čakali na voz.

Uro ali dve pozneje sem šel zopet nazaj preko pročelne galerije. Neka čudna sprememba se je bila izvršila med temi starimi zidovi. Kljub meglici cigarnega dima je bilo ozračje masivne hiše na ranchu prepojeno z izmikajočim se vonjem po vijolicah. Preko zof iz pinjovega lesa v veži so zopet ležale živopisane navajske volnene odeje. Z belim prstom pogrnjena

miza je bila pripravljena za štiri osebe za zajtrk naslednjega dne. V salonu, ki je bil pometen in obrisan prahu, je bilo vse pripravljeno za prišleca, ki je bil že več dni doma. Na marmornatih mizah so bili sveži prtici in na naslanjačih čiste prevleke. Klavir je stal še vedno zaprt. Toda na poslikanem kitajskem senčniku prižgane medeninate svetilke so zopet cveteli šopki modrih rožic. Naenkrat je stric, ki je bil do sedaj mirno sedel v naslanjaču, dvignil glavo s tisto neumrlo kretnjo divjega žreba. Na pol pokajena cigara je postala negibna v njegovi roki. Skozi vrata pročelne spalnice sem videl Lutie Brewtonovo. V golih rokah je držala zložene čiste rjuhe. Stala je popolnoma negibno. Čez trenutek sem začul iz daljave zamolklo drdranje bližajočega se voza na samotni cesti pod zvezdnatim jugozapadnim nebom.

Malo je še povedati, razen da je stal, ko sem zadnjič prišel nazaj, nagrobni kamen blizu razpadajočih zidov stare hiše na ranchu. Dal ga je postaviti moj stric.

»Brock Brewton, sin Jamesa B. in Lutie C. Brewtonove, je vrezano v nedvoumni črkah, da more vsakdo, ki tod jezdi, brati. Jasno mi je v spominu tisti dan, ko sem ga prvič videl. Saltforkčani si še vedno niso bili edini o Brocku in o tem, kje je bila Lutie Brewtonova. Svest sem si bil, da Lutie Brewtonova sama ne bi nikdar izdala resnice nobenemu izmed njih: meni mogoče sploh ne. Tistega dne sta se bili odpeljali s Soro Betho, ki je bila za mesec dni doma, na polkovnikovi kočiji k ranchu »Bar 14«. Moj stric je sedel na hišni galeriji, od koder je lahko gledal na nagrobni kamen. Medtem ko so njegove oči počivale na njem, me je vprašal z železnim ponosom:

»Ali si opazil, Hal, kako mlada je še vedno videti? Težko je moralo biti za žensko, da se je prebila. Hal, tako, kot je ona, najdeš morda le eno med tisoči. Nikdar več ji ne bo nobena enaka!« In njegov razoran obraz se je pogel kot zapadna stran melišča stare gore, ki jo pogreje in omehča pozno popoldansko sonce.

Konec.